

Informatiu Cultural
de Marratxi

Portula

UNIVERSIDAD DE
MARRATXI

PRENSA
LIBRE

M
I
A
U
M
I
A
U

Opina aquest mes
sobre la CULTURA
de Marratxi
(Vegeu pàgines centrals)

TRATTADO DE
FÉRIAS,
FIESTAS Y
TRAS CUL-

Nº 31
octubre 84

2(102)

PÒRTULA
Informatiu cultural
de Marratxí
Número 31, octubre 1984

S U M A R I

Editorial, 3
 Per què no en la nostra llengua, 3
 Diguem... i no..., 3
 Quatre de fresques, 4
 Ben fet!, 4
 Marratxí i la destrucció, 5
 Arcs i bòvedes (2), 5
 Miau, miau: La cultura a Marratxí, 6
 Ecosistemes (I): L'home i la vida, 8
 La informació nostra de cada dia, 9
 Un actor: Manel Barceló, 10
 Truc (8), 10
 Un aire nou (carta a Pòrtula), 11
 L'Himne, 11
 Bimbolles, 12
 Qualcú va dir, 12
 Publicacions rebudes, 12

El 15 de cada mes es tanca el termini de recepció d'originals. Els articles publicats a PÒRTULA expressen, únicament, l'opinió de llurs autors.

SOM LA RADIO QUE MES S'ESCOLTA

Una ràdio en la qual tu tens veu. I vot. Que informa i entreté. Aquesta és la ràdio que fem a RADIO POPULAR. Una Ràdio amb els micròfons oberts per tu les 24 hores del dia. Una ràdio amb més de 700 professionals fent programes per a tu. Programes realment populars. Programes per escoltar i parlar. RADIO POPULAR.

O.M. 1.224 KHz
F.M. 97'5 MHz.

RADIO POPULAR
LA RADIO ENCESA

C O L L A B O R A D O R S

Rafel Ferrer
 Tomeu Llabrés
 Damià Quetgles
 Vicenç Sastre
 Ramon Turmeda
 Antoni Vaquer
 Gabriel A. Vich
 Guillem Vich

Consell de Redacció

Xisco Barceló i Suàrez
 Miquel Bosch i Auba
 Ramon Díaz i Villalonga
 Biel Massot i Muntaner
 Miquel Mut i Sureda

Editat a s'Escola Vella
 (Pòrtol-Marratxí) Imprès als
 tallers d'Apòstol y civilizador
 (Petra). DL. PM 529/81

CONSELL
 INSULAR
 DE MALLORCA

COMISSIO D'AGRICULTURA

La Comissió d'Agricultura del Consell Insular de Mallorca admetrà sol·licituds de subvenció fins el proper dia 15 d'Octubre referides a:

-Ramaders, per a graners de bestiar oví.

-Per a reparació i millora de molins d'extracció d'aigua, moguts per la força èdica, per a ús agrícola.

-Centres d'Ensenyança, per a hivernacles i equips meteorològics amb finalitats docents.

CAIXA DE BALEARS
 "SA NOSTRA"

EDITORIAL

A MARRATXI NO VOLEM TENIR VALORS

Hem de seguir xerrant de carrers. Quant i més que la cosa segueix inoperant i en el més absolut mutisme oficial. Però ja hi serem a temps. En aquesta ocasió tractarem d'un altre fet que també consideram vergonyós per a tots els qui es senten marratxiners.

A les passades festes de Santa Maria del Camí hi va haver una exposició d'homenatge al pintor Pere Sureda. Encara que naixé a Valldemossa va viure gran part de la seva vida a Sa Torre de Sa Cabaneta, on morí fa poc més d'un any.

El fet que el poble veïnat ens hagués passat davant ja seria deplorable (per a nosaltres, s'entén; a ells els hem d'agrar i alabar que es preocupin dels artistes d'aquí que no sabem -o no volem- valorar) però la qüestió s'agreuja si tenim en compte que l'Obra Cultural Balear de Marratxí havia gestionat una exposició semblant devers l'Ajuntament i la intransigència corporativa va fer que la idea no passàs envant al·legant motius de manca d'espai. Així, la lloable idea de l'O.C.B. va quedar -com moltes altres- tallada.

Això és el sùmmum. De manera que per fer un homenatge a un artista de nom i vida arrelats al nostre poble, l'Ajuntament no té o no troba lloc i en canvi sempre en troben, per exemple, per fer festetes de darrers dies i altres saraus.

¿Fins quan se seguirà dins el còmode i profitós cicle de recolzar iniciatives que suposin punts, d'organitzar actes que deixin la gent panxa plena i materialment satisfeta?

¿Quan se deixarà de pensar en els vots a l'hora d'organitzar actes?

¿Quan se deixarà de costat la promoció fàcil i tendenciosa?

Mentre no s'aprengui a reconèixer i a donar sortida als valors locals, aquests no trobaran a les comissions responsables una entrada digna.

Creim que tant Pere Sureda com el poble de Marratxí tenen dret a això i a més.

La Redacció

Per què no
en la
NOSTRA
llengua
?

Feia tants d'anys que a Sa Cabaneta no hi havia festes que la Comissió organitzadora ja no se'n devia recordar que a Mallorca se sol xerrar en mallorquí. I per això varen fer els programes a imitació de Castella. En no ser que així com varen descobrir que la Mare de Déu de Marratxí era la seva patrona abans de néixer el poble, també descobrissin que xerrava en castellà. Aquesta sí que seria bona!

Que la Verge els empari i els il·lumi ni per fer millor les coses en tornar-hi.

Diguem

i NO

Hem de	tenim que
Tonyina	atun
Cuixot	jamon
Fems	bassura
Idò	pues
Truita	tortilla
Truita (de riu)	trutxa
Torcaboques	servilleta

4 DE FRESQUES

A principi d'aquest mes de Setembre Sa Cabaneta va celebrar les seves festes patronals, després de molts però molts d'anys sense fer-ne, per això no deuen saber que un pic acabades les festes solen llevar-se les banderes, i han esperat que fos el vent els que les tomàs tal com ha passat.

.../...

Mos ham arribat a les orelles que tant A.P.com U.M. tenen els seus locals a Sa Cabaneta, no seria demés que aquest dos partits, que sempre demanen el vot del poble, tinguessin l'amabilitat, de comunicar-ho a l'única revista de Marratxí, o és que només mos cercaran quan s'apropin les eleccions?. Senyors d'A.P. i d'U.M. sempre vos queixau que no deim res de voltros, com ho hem de dir, si sou els primers en donar-nos l'esquena, i no mos comunicau res mai?.

.../...

A Ca'n Carrio, en Marçal i N'Esperança, han tancat la part de darrera amb vidres, a fi que durant l'hivern la gent també pugui estar a aquest lloc que assembla un petit jardí. Una gran millora que agradarà als clients habituals.

.../...

Els cabaneters, s'han vist sorpresos, amb un canvi de residència d'una de les monges mes apreciada per ells, es tracta de Sor Rafela, que després de 50 anys de viure al convent de Sa Cabaneta, ara l'han duita a un altre lloc. La gent del poble quan ho va saber forma una comissió per anar a parlar amb "La Madre" superiora general de Les Franciscanes, però no hi hagut res a fer, Sor Rafela després de cinquanta anys deixa Sa Cabaneta.

.../...

Aquest mes passat ha estat trist pels cabaneters, ja que en poc temps dos joves veïns molt apreciats, han perdut la vida, ells són en Josep Ferran Monge i en Tomeu Palou, des d'aquestes ratlles donam el nostre condol als seus familiars, D.E.P. els nostres amics que tant prest mos han deixat.

.../...

També donam el condol al C.E. Marratxí ja que el divendres dia 21 de setembre va morir el seu secretari Biel Morro Munar.

.../...

També és novetat que el Marratxí es va concentrar a l'hotel Drach, per jugar el seu partit contra el Collerenc, així el Marratxí es converteix en un equip milionari, ja que no tots els equips tenen possibilitats de concentrarse, encara que ho pagui cada jugador.

.../...

El fens pugen un 37,5%. Aquesta mesura fou aprovada per unanimitat al passat ple extraordinari del 27 de setembre.

.../...

Resultats del mes de setembre de segona regional:

- Llucmajor 1 Pla de Na Tesa 3
- Marratxí 2 Sant Jaume 0
- Pla de Na Tesa 1 Molinar 1
- Collerenc 2 Marratxí 2.

El mes passat, vàrem donar a conèixer les dates de la I Fira de ceramica de Marratxí, però oh sorpresa! En el ple extraordinari de finals de setembre mos assabentam que la mentada fira no es durà a terme dins les dates donades per la comissió depenent del regidor de Cultura, a què juga el nostre Ajuntament? A donar informació perquè es par li d'ell? O és que el regidor de cultura dona unes dades sense saber si li seran aprovades pels seus mateixos companys de partit?.

Sres. regidors un poc més de serietat quan es tracta de donar una informació que trascendeix al poble, i que es publica a una revista que poc o molt és coneguda per la seva serietat informativa.

m.bosch

BEN FET !

BAN

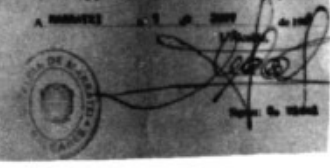
FAIG SABER: D'acord amb la Llei i Reglament d'Incendis Forestals i la Circular del Govern Civil n.º 144, es recorda que estan totalment prohibides, dins els terrenys de forest i els seus voltants, en una zona de (1) 400 metres circundant, les següents activitats:

- a) - Llençar llençols i punys de cigarreta o berrisets sense haver-los apagar acuradament. En cap cas s'han de llençar des de vehicles.
  - b) - Els caçadors, utilitzar cartutxos amb tanc de paper o altres munició combustible.
  - c) - Anemar i fer foc en els terrenys públics fora de les zones autoritzades i autoritzades a tal fi. La mateixa activitat prohibida en els terrenys de propietat particular haurà d'aportar-se a les normes de seguretat previstes a la Llei i Reglament d'Incendis Forestals i a les que, en cada cas, fixa el Servei Provincial d'I.C.D.N.A.
  - d) - Abocar fets dels fets autoritzats per depositar escorbions o berrisets, restes i residus que amb el temps puguin resultar combustibles o capaçs d'originar una combustió. Per exemple, vidres, ampolles, papers, plàstics i d'altres similars.
- Què sigui sempre conservades aquestes prohibicions a qualsevol altre de les modalitats del Reglament d'Incendis Forestals (d. n.º 1386/72 de 23 de desembre) o en la mateixa Circular d'aquest Govern Civil, ja mencionada, amb objecte de donar-la a E. n. m. Si Governador Civil de la província, d'acord amb els articles 136 i següents del citat Reglament.
- Les persones que passen, treballen o transiguen en els terrenys i zones forestals, s'han d'obligar a conèixer totes les indicacions que, en prevenció d'incendis, els hi s'ajuda. S'han de guardar, Vigilar i altres Agnes de l'Autoritat i facilitar la seva identitat si fanu requerit a fer-ho.
- Qualsevol que desobediï l'establida o el contingut d'aquesta circular, incurren en el delicte de desobediència a l'autoritat, segons el paràgraf 1.º de l'article 172 del Codi Penal.

Per haver donat a conèixer les dates de la I Fira de ceramica de Marratxí, però oh sorpresa! En el ple extraordinari de finals de setembre mos assabentam que la mentada fira no es durà a terme dins les dates donades per la comissió depenent del regidor de Cultura, a què juga el nostre Ajuntament? A donar informació perquè es par li d'ell? O és que el regidor de cultura dona unes dades sense saber si li seran aprovades pels seus mateixos companys de partit?.

Per ventura hem de disculpar-nos per no haver donat abans aquesta bona notícia. Consti, però, que no ha estat voluntari.

Hem de felicitar l'Ajuntament pel fet d'haver fet cas d'un ban publicat en la nostra llengua i haver-li donat sortida pública. Es d'esperar que no estiguin pendants de rebre'ls de l'exterior i es decideixin a fer-ne algun sortit de Marratxí mateix. Ara per ara val més això que res. Que no decaigui!

"Els polítics i moltes persones obliden i traicionen els seus ideals quan han conquerit el poder". Aquesta frase lapidària pertany a PETRA KELLY diputada del Partit Verd de la R.F.A.

A Marratxi s'està produint un fet que per desgràcia no pertany exclusivament a aquest municipi. És un fet trist i lamentable: la destrucció ecològica de les poques coses que ens queden.

L'exponent més visible i palpable és el que està passant a "Son Caulelles", ja m'ente neu, aquell pinar tan bonic que existia darrere el camp de futbol; i diu existia perquè si un dia gosau anar-hi no ho coneixreu, han fet carreteres, xalets i ho estan parcel·lant.

Entrant dins "la urbanización" hi ha un cartell que diu que aquella és legal i permesa per l'excel·lentíssim Ajuntament. "Legal", "permesa"; Qui és aquesta gent que compra aquesta terminologia per encobrir un fet de destrucció i vandalisme? Serà legal a nivell jurídic, a nivell d'arquitectes, però, i a nivell humà, de responsabilitat social, civil, és legal?

Els polítics anuncien en la seva campanya la protecció del medi ambient, són els primers que exalten el seu mallorquinisme, la seva estimació per tot el qui sia nostre, això és hipocresia, hipocresia. L'estimació per una cosa es demostra amb fets i el que està passant a "Son Caulelles" és un fet evidenciable i palpable de tot lo contrari. Els polítics volen que la joventut tengui unes motivacions per viure, unes motivacions per

lluitar i jo crec que ho poden arribar a conquerir, poden arribar a conquerir que molts trobin en la lluita ecològica i en contra de tot l'establert una manera de motivar-se.

El que posseeix els diners, el que treu tallada de tot aquest muntatge destructiu sempre té una defensa i aquesta és dir que dona feina, a això jo també li dic hipocresia, hipocresia. En realitat dona treball temporal a una sèrie de persones però és ell el qui s'està omplint les butxaques. No importa destruir, per a què serveixen els pins i tots els animals que viuen en aquest ambient? no donen resi si no donen res poden ésser destruïts, pura mentalitat capitalista.

La gent de Pòrtol i de Sa Cabaneta ens hauríem de donar compte que lo que fan a "Son Caulelles" ens perjudica. La Naturalesa és una de les poques coses que ens queden, les generacions que ens venen darrere tenen dret a veure, a disfrutar visualment d'un paisatge com el de "Son Caulelles", no hi ha dret que l'única cosa que puguin veure siguin xalets, asfalt, cables, ciment i més ciment.

Ja està bé! ¿Fins quan viurem estancats, suportant tot el que sigui sens dir res? No ens quedem impassibles davant aquests fets. La Naturalesa és de tots i no únicament dels que tenen els diners i dels que donen autoritzacions.

Si hi ha algú que vulgui manifestar res (a favor o en contra) que opini, però que no quedi impassible davant aquests fets. Ja és hora d'actuar, més tard ja no hi haurà res a fer.

Guillem Vich.--

Arcs i bòvedes. 2

Com ja havíem dit els arcs reben el nom segons llur forma i llurs circumstàncies.

La forma va, obligadament, lligada a les circumstàncies.

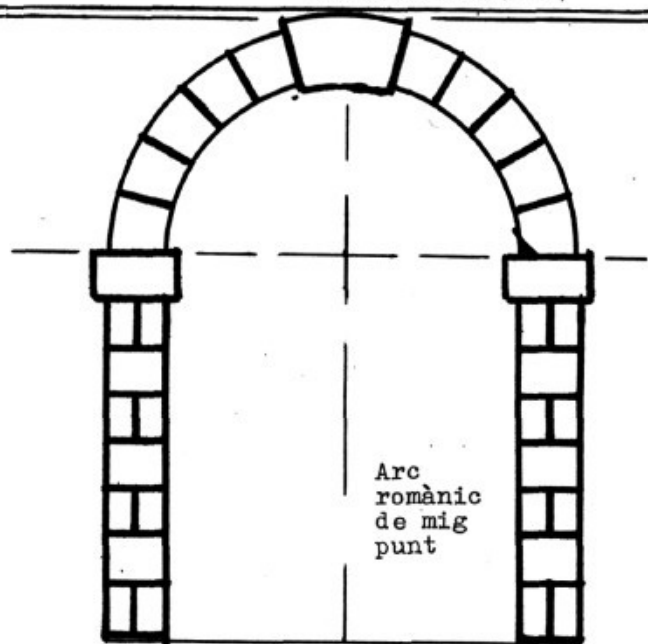
Una circumstància primordial és l'estil en el qual està projectat l'edifici, per la qual cosa resulta oportú definir dos dels estils més importants: el romànic i el gòtic.

El romànic és merament funcional, quasi sens detalls decoratius; basat en els arcs de mig punt i l'escassà o escarser i en la bòveda de canó, tot sustentat per gruixats murs que llevaven espai interior i limitaven la llum.

Entre els segles XI-XIII varen ser sobre tot els Normands els qui varen introduir l'arc ogival i els arcbotants com a contraforts, així com la bòveda per arestes i el creuament d'arcs, assentat tot en esveltes columnes suprimint d'aquesta manera els gruixats murs de càrrega, donant més superfície i altura a les naus i aconseguint, alhora, més llum interior mitjançant els finestrals oberts entre les columnes.

Així quedava definit l'estil gòtic en la part corresponent a l'estructura.

Indubtablement hi ha més estils, però

els dos esmentats són els que més directament influeixen en els arcs i en les bòvedes, ja que altres estils empran aquests arcs amb la única diferència que afegeixen més o menys obra i decoració.

A mesura que avancem veurem de quins elements i dissenys se componen l'arc de mig punt, base del romànic i l'arc ogival, base del gòtic.

TOMEU LLABRES.--

Es s'hora de sa sesta i, quan sa gent resta tèn bola a ombres casolanes, quasi adormida, paient un bon dinar, s'aixeca es monstre, tot rabent i ple de set de venjança; el "Draculino" xupòpter ronda pes tranquil Marratxí per a cobrar-se vides. . . Ai La Cultura! Quan es desparta, després del llarg somni engronsat per en Franco, - que no la deixava alenar fins a ses espironejades de llibertat-, no perdona a ningú. La Cultura és es naixement de s'home com a Persona, i sa seva tomba com a dolç repòs.

La Cultura té un nom a Marratxí, perquè hi ha amics seus que l'ajuden a anar endavant i as cap d'ells, en Bernardí Homar, que no li té por, s'ha convertit en personatge polèmic: Sa gent parla, no està contenta, ai què deu passar, quina llàstima, i PÒRTULA, que no vol que sa sang arribi en es riu abans que hi hagi ferida, ha sortit al carrer també sense por, amb una pregunta en es editorials llavis: Es vera o no que es fa res pes "saber popular", i si és així, només mos hem de posar ses mans as cap o hem de fer qualche cosa més?

SA GENT OPINA

Si abans havia sortit es "draculino" cultural, ara surt de sa tremenda lluna plena d'estiu es temut home llop, sa resposta directa del poble, anònim, sense pèls a sa llengua.

LLOP: "AMB ELS SOUS QUE COBREN ES RESPONSABLES, NO JUSTIFIQUEN CAP TREBALL. MAI ESTAN DISPONIBLES A S'HORA DE CONCRETITZAR PROBLEMES O TEMÀTIQUES.

PÒRTULA: No sap, no opina, però reconeix que no som a Grècia.

LLOP: "existeix un 50 per cent de BULLA, amb trascendència electoralista, que vol dir que ses "juerques" són i equivalen a vots a favor".

PÒRTULA: Mori màrtir, mori farti ...

LLOP: Sa Comissió de Cultura és tancada, no admet dades de s'exterior.

PÒRTULA: Diuen que tampoc n'admet de s'interior.

LLOP: Sa Comissió mai trascendeix cap a col·lectius docents o de planificació, cap a sa premsa escrita o parlada.

PÒRTULA: "trascendir" és "demassió", això que ho faïn ets il·luminats.

LLOP: Hi ha manca d'iniciativa cultural; es responsables no han presentat un projecte concret, només han demanat a "particulars" ses idees. D'aquesta manera no es pot afrontar sa realitat.

PÒRTULA: Però sa realitat sol ésser culta, tio, "passsssa", i si no ¿ qui ha de voler sembrar un hort per a donar anyada borda?.

LLOP: S'hauria de crear una comissió participativa ciutadana.

PÒRTULA: Això vol dir que es primers que critiquen, haurien també d'ésser-hi a s'hora de lluitar per una cultura " O jugamos todos, o rompemos la baraja".

LLOP: La comissió de Cultura és sa mateixa que sa d'es ports. Només atenen a ses manifestacions i actes pes veterans.

PÒRTULA: Porcellana al poder.

MARRATXÍ, CIUTAT DORMITÒRI I DE FEMS

Diuen que s'espera d'aquí a poc temps una cosa marciana, com d'un altre món... Res més ni manco que una població de 70.000 habitants a uns poblets rodejats de ses escombreries, detritus d'una Palma en expansió ¿ Què serà d'aquell color tan insòlit que apareixia as quadres den Pere Sureda, de ses berenades a Marratxinet, un troç de coca i un bon ví, de ses passejades per paratges solitaris? ¿ Què serà de s'entitat des poble, de sa seva identitat, d'aquella noblesa pagesa que des de segles abans roman amb sa gent des poble com una càdiva inigualable, des vent, què serà des vent i de sa mateixa aigua quan Marratxí arribi ésser una claveguera de Palma? ¿ Es qué no hi 'es aquí l'home de caràcter, fort, decidit, que estima lo séu i que mai voldrà veure sa seva terra en mans d'estranyos i poderosos?.

Diuen que quan ses cases queden silencioses i fosques, en Marçal i n'Esperança encara escuren tasesons, platets i culleres que han emprat Es Poderosos, Es "munissipales", "los que todo lo arreglan con una ssaena"... Diuen es més malintencionats que ara lo municipal ha tornat gastronòmic, i que no se pren cap decisió important sense taula parada i un bon Faustino I a sa taula. (Per això són es malintencionats, per condemnar-se as foc etern, a s'absolutat misèria).

Una lluna plena rodona com lo món, despunta pes polititzat cel de Marratxí, mentre, seesse anar més en-

fora, na Paca, aquella rossa decidida, de poques paraules, caràcter fort i paraules clares, diu que en Bernardí i "los suyos" són una guarda de "sirvengüenssas"

- Es nobles- mod mèu a ca'n Mateu de LA UNION- fan miau miau. No he trobat aquí ningú que valgui sa pena. Hi són ses beates que et posen de volta i mitja Segueixen anant a missa, però Miau miau, també...

Na Paca baixa es ulls com qui ho ha dit tot i prest. No se'n penadeix. Pega un darrer glop de sa seva cervesa. L'hi veim as cos poques esperances.

LLOP (quasi enfadat): Quan diuen que fan cultura, es crea espectacle, no una infraestructura útil.

PÒRTULA: És que sa manca de cultura és espectacular!

LLOP: Prova de que lo que he dit abans és veritat: inclús sa revista Pòrtula va malament i cerca ajude a parts foranes...

PÒRTULA: I que ho diguis, maca, però 'es que "no est'e hecha la miel..."

LLOP: Resumesc: tot és una planificaci'o de "andar por casa". Se nota a faltar una Oposició que les canti clares, és massa de partit i de dretes ràn-cies d'abolengo desconegut i fat; S'ajuntament no ajuda a ses escoles; ses iniciatives són nul·les, es queden en reunions per parlar de cap plantejament.

PÒRTULA: O sigui ... (amb intel·lectuals llàgrimes as editorials ulls).

LLOP: ... O sigui, que s'hauria de crear una divisió de sa biblioteca de Pòrtol, fer un estudi de possibilitat des locals, deixar de definir en Bernardí Homar com un home " que te voluntat, però està molt mediatizat pes batlle, que podria fer feina bé, que no és closca tancada, però que ha de menester secretaris executius per a ell, dedicar-se a pensar d'una vegada.

- Amb un únic lloc de reunió (barra de Ca'n Marçal) -diuen altres-, només pot sortir aquest tipus de cultura.

A les tantes de sa matinada, un responsable de s'opinió popular, encara freqüenta es llocs públics i assegura que sa comissió de Cultura de Sa Cabaneta fa lo que s'ha de fer; en Bernardí Homar ho veu més o marco correcte, diu que ell fuig de sa política, rendeix culte es saber, organitza buròcracies de Sapiència, compleix, vota, i és triat d'entre altres. Per qualche cosa serà. Mentrestant, quan es poble queda silenciós i fosc, s'escriuen crítiques i s'especula amb un futur amb "grassia" increïble, com si una cosa tan important com el demà d'un poble no fos més que una des-cuidada literatura.

I lo que passa és que tothom deu caure amb allò de que sa Cultura no se fa com un cocarroi; s'ha de pastar ben pastada i, si pot ésser, amb sa millor farina, Per fer una bona tovada, deu dir sa gent, hem de tenir bona llevadura.

Cau sa nit, i és silenciosa, cau a sa coberteria cultural de Ca'n Marçal; Bernardí Homar i es seus amics s'aixequen i se'n van; un jove d'ombres caigudes, falt de toxicinformació cultural, es fa un porret i s'aire s'impregna de sa màgia de lo prohibit; a una taula juguen a parxessà; sa maquina des doblers canta i remuga, com si ningú es volgués fer milionari; un loco crema, diuen, un confessionari de l'esglèsia; arriben es sons de ses manifestacions culturals veïnes: uua fada verbena, en Tomeu Penya que parla de sa seva perdiu revetlera, gran prodigi, i torna entrar na Paca sèria i fora bromes, que repeteix por lo baix.

- Miau, miau ...

NOTA: Les dades d'aquest article són proporcionades p per les opinions dels pobladors del terme de Marratxí que ens han fet el favor de resumir els següents punts quant a la Comissió cultural:

TROBEN QUE FALTA. Biblioteca, Concerts, Una Banda de música, Fer passacarrers, Exposicions, Concursos de redacció, Un arxiu de referències culturals, Una escola de boleros i balls mallorquins, INFORMACIÓ DIRECTA I CLARA cap en es poble: uua iniciativa que valgui que la gent no se'n'assabenti per casualitat de les coses, siñó per publicitat municipal, Torneigs d'escacs. Un centre de reunió. Excursions didàctiques, Visites a monuments i museus. Activitats al cine de Pòrtol pel joves i tercera edat. Infraestructures sanitàries suficients per a totes les necessitats possibles.

Agraïm la col·laboració de tots i cada un dels Marratxiners, si no per la seva opinió directa, per la proposta mai derrotista cap a un desitjat concepte de cultura clar. PÒRTULA, sols, vehicle, s'inibeix de possibles polèmiques davant l'exposició d'aquestes opinions.

RAFA FERRER.

Quan es veu un lloc descuidat que té belleses naturals, se sol dir:
 -Si això fos dels anglesos...!
 Es diria millor dient:
 -Si això fos de l'Arxiduc...!
 Ésser dels anglesos, un bell lloc, vol dir fer-hi funiculars, hotels, cases d'avorrir-se i destruir-ne l'hermosura, i ésser de l'Arxiduc vol dir cuidar amb amor de civilització lo que ha fet la Naturalesa

L'ILLA DE LA CALMA
 Santiago Rusiñol

Si l'home desaparegués del planeta la vida (defensau la vida!) faria un alè d'esperança.

Tot i essent l'home (i les espècies que li són paràsites o simbiòtiques) l'ésser que més exitosament colonitza tots els medis geogràfics, el preu que en paga la naturalesa és feixuc com un impost feudal i despòtic.

Avui, la degradació ambiental ha acantonat els espais inalterats a alguns llocs privilegiats. Quasi per tota labiosfera hi ha clapes i detritus originats per l'acció de l'home. Els darrers espais verjos són una mostra viva del passat, de la història de la vida en la terra, i una reclamació al nostre orgull per a la seva salvaguarda.

La incapacitat de conviure, l'egoisme i la incultura són les marques del temps que corre. I aquestes marques les va gravant l'home al seu contacte amb la Naturalesa, com les grava en qualsevol bé privat o col·lectiu: expoli, avidesa consumista, despreci dels valors immaterials, anti-estètica, destrucció gratuïta...

Incapaços de controlar les nostres accions, som l'animal que deixa més mostres de la seva presència sia on sia. Ens estam acotumant a viure en un paisatge modificat, a viure (?) entre fems. Ens sobren les normes de conducta social, que no respectam, i ens manca l'educació per a conviure i gaudir de la nostra terra, la Casa Gran.

La presència de l'home a Mallorca inicià un procés creixent de devastació d'un medi ambient escàs i únic. Aquest procés de destrucció o mutilació dels ecosistemes primitius ens fa mereixedors de tots els títols que despectivament (i equívocament) atorgam a la fauna més odiada: carronyers, carnissers, "buitres", salvatgina...

A la nostra illa, un temps, el bosc era el paisatge tot. Mallorca era verda. Després de les primeres campanyes de deforestació motivades per l'establiment agrícola o ramader, o per les tales industrials, la invasió dels medis naturals per la cobdícia dels interessos urbanístics, legalitzats o emmascarats, acreixenta la problemàtica existència de no poques comunitats ecològiques.

Mallorca era verda i esdevé grisa. A les nostres muntanyes peñades sobreviu acantonat un tresor de fauna i flora úniques.

Els nostres boscos, que es recobririen

Espero que para pocas personas de nuestro mundo -en su más amplio sentido, no sólo en el geográfico y en el cualitativo- vivir pueda reducirse a sobrevivir: respirar, comer, dormir y trabajar (trabajar sólo en el mejor de los casos). Espero que vivir sea también amar, desarrollarse, contemplar y disfrutar las hermosuras de este mismo mundo.

A. Gala

Una antiga paret separa la urbanització "model" del seu femer.

de les grans tales carboneres, tenen el verduc constant dels incendis. Qui visita el lloc devastat per l'incendi, vos assegura que ha de sentir la major tristesa si té l'ànima i els ulls en bones condicions d'ús. Ha mort alguna cosa més que uns arbres. Morí una part de l'esperança.

S'Arxiduc Lluís Salvador comprà a Mallorca moltes terres i feu respectar els arbres, com una llei sagrada. Aquí, li feim monuments, però els seus successors converteixen les terres que ell estimà en urbanitzacions "modeliques".

Qui desprecia la pròpia història és un renegat. El qui dona el nom de S'ARXIDUC a una urbanització és un blasfem. Tots els millors paisatges "històrico-pintorescos" pateixen el mateix càncer. Molts de pobles i llocs foravilers ha perdut la seva fesomia i la seva tranquil·litat. La mar, les marines, la garriga i les albuferes estan sotmeses a una immoral destrucció.

¿Quin futur li reservem a la nostra illa, mercadejada pels seus habitants, despreciada per milions de visitants? De tant en tant feim una aturada simbòlica, veim i pensam, i renunciem a la destrucció d'una part de la nostra terra. Declaram un parc natural que tranquil·litza alguns interessos i algunes consciències. No obstant això no podem fer-nos els cecs. Mallorca agonitza en una lluita desigual. SI NO ETS AMB MALLORCA, ETS CONTRA ELLA ! VICENÇ SASTRE (membre del GOB)

Donau-nos senyors...

Xisquet estimat:

Ja sé que no et trobes a la "corda fluixa" com en Canyelles. Però no puc aguantar les insídies ni les enveges que alguns et tenen.

Ademés, la cosa més important, per a un home important, és que es parli d'ell, car sia malament.

Tan lletraferits, alguns et comparen al metge a garrotades de Molière. "Qui l'ha fet periodista a aquest?" es demanen espavotits, oblidant el teu pas per la corresponsalia de S'ULTIMA HORA i la col.laboració a ANTENA-3, la ràdio comercial ben feta. Com si tots els diaris de Ciutat no estessin farts de venturers: o es neix xistós, o les gràcies surten esbraveides.

I tu ja reparties copes i bromes rera la barra del "Fonoll", que jo ja arreplega va boca-badada, endevinant-te un venturós futur.

Ara fas gràcies davant les càmeres de Tv, que és un altre "antro", però més gros, i a cada casa.

Ja ho deia el "profeta" McLuhan: "avui és més important qui fa les preguntes que el qui té les respostes". I els sectors polítics no volen entendre el teu clar missatge de Xiu-xiu: els polítics, els sindicats, els empresaris, ... els establits, en definitiva, no treballen per l'ara i aquí. Per què es creuen que has estat capaç d'eclipsar la figura de la matrona política de la Part Forana, na Maria-Antonia de Costitx, avui "culturera" de "sa repartidora" del CIM ?.

A la televisió no hi ha persones, hi ha imatges. Tu ho has entès i t'has retallat cabells i barba. T'has posat americana, ... Ells mai entenen la màgia del caixonet fins que sia obsolet, com el burgès gentil

Si só,
puix que en lo /món vixc,
i a mi mateix /avorrixc,
i segons que dis- / cernixc,
veig la qui em dona /passió,
puix de TVE mudat /me só.
Só qui só, que no /só io,
puix de TVE mudat me só.

home no sabia que parlava en prosa en una obra en vers.

Jo sempre he sabut, Xisquet, que tu eres un home que sabia què volia i on anava. No ho havia dit mai, però t'he de confessar, i ja públicament, que veure't m'humilitja l'entrecuix. Perquè ets l'ideal, l'alot criat amb SESAM STREET: un DROPOUT, un desarrelat sense servituds polítiques ni culturals, sols fermat a l'idea de fer-te fent el que sia.

Per això mateix, altres et diuen el "guaperas" del CENTRO REGIONAL. Quan he sentit aquest comentari avui, he arribat a MY HOUSE enfadada i he escrit aquestes ratlles. "Val més una mica que res", "hem d'acceptar les coses com venen", ... havés pogut contestar a aquest tros de catalanista.

Que facin una cadena catalanista, a veure quina acceptació tendrien ! Jo, com don Jeroni, i bona reformista que soc, crec que és millor una televisió anticatalanista feta en català, que una, catalanista, feta en castellà, com vol fer algú DIARI de Ciutat.

Tampoc m'endolcen els botifarres el parer seu: que tu parles el mallorquí de l'enginyer Corró i del "mallorquinisme" del Centro Cultural d'en Martorell i N'Alemany.

Aquests comentaris extraforanis et situen Xisquet: no ets ni Pepe Navarro ni Pep Gonella. Has estat, ets i seràs sempre el siurellí més exportable de Marratxí. (Amb perdó del de Ceràmiques Vidal)

A partir del proper número **PORTUJA** us oferirà una secció inèdita en la premsa balear: una secció CRITICA I SERIOSA de la TV que es fa aquí.

Un actor

Truc, 8

HEM vist com es juga un truc a les dues peces. Com vérem a la lliçó 1ª, també es pot jugar a 4, 5, 6, 8 (poques vegades) i a 10.

Però abans de veure com es juga a més peces anem a conèixer un poc el que és un truc, diguem, la part psicològica del joc, a aquest ambient que es crea a mesura que va transcurrir la partida.

El truc és un joc d'intuïció, de false-res (farols) i diguem, d'apostes, on la sort hi juga un paper no massa important. Dins un cercle on tots els jugadors es coneixen, la cosa perd un pàc d'emoció, normalment, cada un ja coneix l'estratègia que empraran els altres; sap que quan en fulano envida o fa un jo envit, és perquè en du molts, o que aquell altre sol envidar el carro sense dur-ne cap, així el joc es converteix en un joc on només hi valen les cartes, i sol ésseravorrit, tant pels que perden com pels que guanyen.

Però el truc no és això, ja voreu quan comenceu a jugar amb gent que ja en sap, com la cosa no en té res d'avorrida, quan entengueu un poc de que va la cosa, voldreu provar sort amb gent vella (és lo millor per aprendre'n), aquesta gent normalment té les seves "regles d'or", i així com va transcorrent el joc el va vivint amb més força i de cada vegada s'hi encen més, i a mitjant joc ja estimen més un punt que el beure que puguin guanyar amb el truc, encara que es juguin una botella sencera, i voltros, els aprenents, estareu tan ocupats intentant comptar els envits que duen les cartes o si el que duis és flor o no ho és, que a l'hora de tirar la carta n'amollareu una qualsevol sense mirar la que hagui tirat el company, (per exemple, els jugadors vells posen molta atenció a no tirar mai dues cartes del mateix trumfo, una darrera s'altra, ja que això vol dir que ja no li queda res més, de lo duria flor i l'hauria cantada), aquí vos faran una petita advertència, com a primer fallo, si perdeu, l'advertència ja no serà tan petita, al segon fallo i als altres, la cosa la anirà des de crits fins a insults i tot, lo que fara que vos sentigueu bastant mal a pler, lo més segur és que vos arribeu a posar tant nerviosos que no sigueu capaços de coordinar res, i fins i tot que tengueu ganas de tirar les cartes alla on no hi plou, però tranquils, tot jugador de truc ha passat més o manco per això. Acabarà el truc i s'haurà acabada la ràbia, el que minuts abans us barrejava, pot ésser que ara faci una rialla i vos faci sebre que encara sou "fluixets", i fins i tot vos recorda els fallos que heu fet i vos doni una explicació de com ho heu de fer una altra vegada, que segur que voldrà tornar a jugar amb voltros

I així va això del truc, ara només ens resta aprendre a jugar amb més peces, el mes que ve ho vorem. Fins llavors.

Manel Barceló o bé "Manolo" o arlequin, o també arxiduc Lluís Salvador de l'obra "Mort de Dama", o es majoral de "Bearn", com vulguen, avui és notícia, perquè fa molts pocs dies ha tengut "ofertas" del món del cinema per això és notícia.

La primera vegada que en Manel va sentir qualque cosa pel teatre tendria devers deu anys, ell degut a l'edat acabava com escolar major, per després cantar la sibil·la durant dos anys, després en el lloc del bar Gaudium, el conegut saló parroquial, es muntà una obra de teatre en la qual ell prengué part com es porter de l'obra "L'ama de Son Magraner" per aquelles hores la companyia Auba li donà un paper en què havia d'estar davall una camilla fent de fantasma invisible pegant cops a la camilla amb una paraula, una hora i mitja davall la camilla. En el principi va ésser dins la companyia com es missatge, després quan faltava qualcú per estar malalt es posava en el seu lloc, tot això durant tres o quatre anys, fins que li donaren el primer paper en sèrio, això sí petit és clar.

De les obres en les quals ha participat que passen els cent montatges la que va tenir més èxit de tot va ésser "Sa patinada de na Pili", pero cal dir-ho ha quedat molt satisfet en moltíssimes d'elles, en la companyia Auba després des de fa tres anys ha anat per les escoles públiques i nacionals a través de les caixes d'estalvis.

Quan ha deixat a darrere més de setze anys de carrera en el teatre no professional, Manel Barceló demana a passes gegantines que vol ésser actor, costi el que costi, en Manel creu que dins la panoràmica de les Balears existeix un divisme que llavors no és res, perquè darrere no se veu qualitat, és molt maco fer d'actor o dir som actor, però quan més obres fas, més te dones compte que et manca per ser-ho. Continua dient en Manel, si als nostros actors els manca professionalitat, és per manca de fonents, a més els actors que estan adalt no permeten donar pas als novells

Per acabar li demanen a Manel quan serà actor?

Si me'n vaig a Madrid dos anys, i si me qued que és el que vull deu anys.

XISCO BARCELÓ

UN AIRE NOU !

(Carta a Pòrtula)

Com ja sabeu, fa dos mesos va sortir, com sempre, un nombre més de Pòrtula. El contingut es pot dir que era pràcticament el mateix que els altres mesos, dins els temes que ens tenen acostumats els nostres amics de la revista de Marratxí. Però pens que el mes passat va ésser molt important en la història de Pòrtula. La imatge exterior va canviar totalment. Va aparèixer en un format molt més petit que l'anterior. Era una revista més proporcional, amb més planes, còmoda i, en general, amb una estètica més guapa als ulls. Hem passat de tenir una revista grossa i prima a tenir-ne una més petita i gruixada. De dur la grampa al costat, ara la duu enmig travant millor totes les fulles i fent que el maneig sigui més còmode.

Així és la nova Pòrtula. Una nova revista que creix dia a dia. Fa poc varen ésser les fotografies les que varen donar a Pòrtula un aire nou. Ara ha estat una sensible millora del format i de l'estètica. I demà, què ens duren els amics de Pòrtula? El cert és que és així com s'arriba a la perfecció. Millorant poc a poc, fent el treball amb ganes i ben fet.

Els nostres amics de Pòrtula segueixen fent la seva feina. Defensant la nostra llengua, la llengua de tots, donant les notícies que més poden interessar als qui llegim Pòrtula.

Veim així com la revista de Marratxí millora, va a més, i així anirem a una Pòrtula millor. Seguiu així amics! que a poc a poc millorarem. G.A.VICH

Tombats a la moisa

11(111)

L' HIMNE

L'invent no ha collat, de la qual cosa me n'alegr, sobretot perquè... ja està bé d'invents!

El cas és que com qui no té feines se les cerca o se les inventa, aquest estiu els nostres polítics de la Comunitat de Propietaris, vull dir, Autònoma (de qui?) s'han encalencit una mica el cap amb la decisió d'adoptar o no un himne que acabi de completar la simbologia autonomista. Cal dir que tot això dels «himnes regionals» s'ha pres molt seriosament en segons quines comunitats autònomes. A Astúries ho tingueren molt fàcil i per decret el popular «Asturias, patria querida» passà a ser l'himne de la regió; a Catalunya i Euskadi hi ha hagut problemes a l'hora de decidir quin serà el definitiu himne de la comunitat autònoma respectiva; a Galícia no sé com s'ho han fet en aquest aspecte, i a altres bandes em pens que la qüestió encara està per discutir.

Aquí, a les illes, tot i que varem ser els darrers en tenir autonomia (administrativa) i serem els darrers en tenir competències (és curiós, tenim el continent i encara no tenim els continguts, a cinc anys de l'aprovació de la Constitució espanyola), ja estam preocupats per això de l'himne, quan encara hi ha molt per caminar en sentits molt més importants i trascendents (competències en Educació, per exemple). El cas, emperò, és que hi ha una certa preocupació per això de l'himne que de tant en tant surt a la llum pública. L'himne inventat aquest estiu passat havia de ser «l'himne del consens», però no ho ha estat... ni falta que fa. Passa també que se li exigeixen massa cosses a aquest futur himne: que sigui «consensuat», que sigui popular, que estigui arrelat, que no pugui ser monopolitzat per cap illa, ... massa cosses per una comunitat tan petita com la nostra. Per sort no hi ha hagut ningú que exigeixi endemés a aquest futur himne que acompleixi les tres regles fonamentals: que no es mogui, que no traspassi i que no es faci de notar. Ja seria massa!

Com que el problema està en la popularitat i en l'arrelament d'aquest futur himne, pens que es podria fer una mena de Festival de la Cançó, emès per televisió en aqueixa horeta que la televisió estatal ens regala diàriament, on hi comptàs el vot popular. Es podrien fer fins i tot dos grups: cançons tradicionals de «lo nostro poble», i cançons més internacionalistes per allò de fer conèixer les Balears arreu del món (d'això hi vivim!). En el primer grup, el de cançons populars, hi podria haver cançons com:

- Na Catalina de Plaça (La Catalina del Mercado)
- En Joan Petit quan balla (El Juan pequeño cuando baila)
- Volem pa amb oli (Queremos pan con aceite)

Totes elles en versió bilingüe, perquè tothom sap ja a hores d'ara que vivim en un territori bilingüe on hi ha una llengua oficial i una altra que no ho és tant.

En el segon grup, el de música més internacional, hi podria haver cançons com:

- Que viva España (Visca Espanya!)
- Bailemos el Bimbó (Ballem el Bimbó)
- El Baile de los pajaritos (El ball dels ocellets)

També en versió bilingüe per tal que aquells que sempre cerquen la palleta no tinguin res que dir.

Amb una votació de caràcter popular tendriem arreglat el problema i punt-i-final a la qüestió. Tanmateix em pens que aquesta qüestió acabarà com les altres (la bandera, per exemple): amb un himne per Mallorca, un altre per Menorca i un altre per Eivissa-Formentera, sense comptar el de tota la Comunitat Autònoma, o sigui quatre himnes, quatre banderes, quatre assemblees legislatives, ...

Personalment m'inclinaria per votar l'opció de «lo nostro» i la cançó popularíssima «Na Catalina de Plaça» i gaudir de l'emoció que em produiria cantar allò del «Titiruriruri qua qua qua» en qualsevol acte de caire polític que es celebràs en aquesta terra. Seria massa, tu!

(FELANITX)

Ramon Turmeda
agost 1984

Inspirar valor
es feina de MESTRE

★

Una part és cosa de dos

★

Correspondència ve de
correspondre

★

LA GAVINA

és signe de llibertat

★

Al meu corralet
tenc gavines;
no gallines

★

La culpa és sempre
de les nores,
mai dels fills

Xim d'aixa

Qualcú va dir...

"Hi ha una sola prova de la
capacitat: l'acció"

Marie Ebner-Eschenbach
(Esriptora austríaca,
1830-1916)

PUBLICACIONS REBUDES

La Casa Solariega
de la
Familia Serra
Por

Fr. Salustiano Vicedo, O.F.M.

Publicación de la Revista Apóstol y Civilizador.

Nº 6 de la Colección PETRA NOSTRA

Acabam de rebre aquest interres
sant llibre publicat en ocasió del
Bicentenari de la mort de Fra Juní-
per Serra.

L'autor presenta un exhaustiu
treball basat en les dades que ha
recollit al cap d'una sèrie d'anys
d'investigació, referents a la fa-
mília del Pare Serra i a la casa
on va viure.

Es una obra molt completa so-
bre el tema que ocupa 274 ps amb
34 il.lustracions. El preu: 400 pts

Ens anuncien que devers novem-
bre també sortiran a llum pública
els Escritos de Fray Junípero Serra
igualmente preparats pel P.Salustia
Vicedo i presentats en 5 toms amb
1394 ps més 30 il.lustracions. Cos-
tarà 2.000 pts.

Les comandes es poden fer als
PP. Franciscans (Petra) o a la Lli-
breria Selecta de Ciutat.

LA TRAPA DE S'ARRACO

També hem rebut aquesta obra
que constitueix el segon títol de
la sèrie de monografies dedicades
a "Monuments de les Illes Balears"
que edita l'Institut d'estudis ba-
learics.

El treball es deu als investi-
gadors Jaume Coll Conesa i Andreu
Ramis Puiggros.

L'obra conté una síntesi geo-
gràfica i històrica de la Trapa,
així com la descripció i l'anàlisi
de les restes arquitectòniques que
foren ocupades pels trapenses des
del 1810 fins al 1820. A manera
d'apèndix inclouen també la des-
cripció de la ceràmica de l'època
trobadra entre les ruines, l'inventa-
ri dels béns de la Trapa realitzat
el 1828 pel rector d'Andratx i una
relació bibliogràfica sobre el
lloc.